

INSTITUTE OF KORMÁNYKÖZI KAPCSOLATOK MUNKAPAPÍR

**Pártpolitika és a francia-angol szakadék a
kanadai szövetségi választásokon**

Jacob Robbins-Kanter
j.robbins-kanter@queensu.ca

**Kormányközi Kapcsolatok Intézete School
of Policy Studies, Queen's Egyetem**

Working Paper 2017-01

Munkadokumentum - Kérjük, engedély nélkül ne idézzenek belőle

Hogyan befolyásolja Kanada fő nyelvi megosztottsága a választási politikát? Ez a tanulmány azt állítja, hogy a francia-angol dualizmus négy politikai eredményt hozott a szövetségi pártok számára. Ezek közé tartozik a pártok kulturális hitelének növelése, a nyelvi marginalizáció, a nyelviileg meghatározott különálló pártok és a nyelvi üzenet disszonanciája. E tekintetben a pártok különböző sikerrel navigálnak a nyelvi különbség által támasztott követelmények között. A nyelvi kettősség politikai hatásai a pártverseny és a szavazatválasztás dinamikájában mutatkoznak meg.

A tanulmány először két olyan háttérfeltételt vizsgál meg, amelyek a pártok nyelvi sokszínűsége adott válaszait alakítják: a nyelv mint politikai kérdés alakulását és a nyelvi sokszínűség természetét. Ezután Kanada angol-francia megosztottságát vizsgáljuk meg, hogy szemléltessük ezeket a háttérfeltételeket és kontextualizáljuk a nyelvpolitika követelményeit. Ezt követően a nyelvi kettősségnek a pártpolitikára gyakorolt hatásait egy négyes tipológiában vázoljuk fel (lásd az 1. táblázatot). Először is, egy párt a nyelviileg meghatározott közönséggel való tartósan hatékony kommunikáció révén növelheti kulturális hitelességét, ahogyan azt a Liberális Párt elérte. Másodszor, ezzel szemben a pártok marginalizálódása egy nyelvi közösségen belül akkor következik be, ha nem tudnak hitelesen és hatékonyan kommunikálni a célnyelven, ahogy az a Konzervatív és az Új Demokrata Párt esetében megfigyelhető. Harmadszor, ahol az etnolingvisztikai szakadék kellően markáns, ott nyelviileg meghatározott különálló pártok, mint például a Bloc Québécois, jöhetnek létre ezen a szakadékon belül. Végül pedig nyelvi üzenetdiszszonancia léphet fel, amikor a pártok különböző, sőt összeegyeztethetetlen üzeneteket küldenek a különálló nyelvi csoportoknak. Az inkonzisztens üzenetküldést lehetővé teszi a kétnyelvűség alacsony szintje, valamint a nyelvi csoportok közötti szegregáció és kölcsönös figyelmetlenség magas szintje.

Háttérfeltételek

I. A nyelv politikálása

A politikai pártok nyelvi különbségekre adott válaszai több tényezőtől függenek, amelyeket nagyjából két háttérfeltétel foglal magában: a nyelv mint politikai kérdés aktivizálódása és a nyelvi sokszínűség jellege. A nyelv politikálódásával kapcsolatban John Joseph azt állítja, hogy a nyelv elkerülhetetlenül politikai. Számos politikai kérdés övezi, mint például: mi számít helyes vagy hivatalos nyelvi formának?¹ Idővel bizonyos beszédmódok státuszt, alárendeltséget vagy dacot jelenthetnek.² Monica Heller hasonlóképpen kifejti, hogy a többnyelvű társadalmakban a nyelvhasználat nem semleges: a beszélgetőpartner etnikai hovatartozásáról, politikai álláspontjáról, nyitottságáról és udvariasságáról közvetít.³ Ily módon a nyelv mechanikája is politikálódhat. Az olyan tényezők, mint az információk bemutatásának sorrendje, a szöveg hangneme vagy a beszélő akcentusa teljesen eltérő értelmezésekhez vezethetnek.⁴

Bár a legtöbb ország többnyelvű, a nyelvi kérdések jelentősége igen változó. A társadalmak viták tárgyát képezhetik olyan viták, mint a kisebbségi nyelvi jogok, az oktatáspolitikai,

---

¹ Joseph különösen azzal foglalkozik, hogy kinek van hatalma a nyelvhasználattal kapcsolatos döntéseket meghozni, és miért az ő vágyaik érvényesülnek. John Joseph. 2013. *Nyelv és politika* (Edinburgh: Edinburgh University Press).

² Például a második nyelvtudással kapcsolatos elvárások egy társadalomban árulkodhatnak ezekről a normákról.

³ Monica Heller. 1982. "Negotiations of Language Choice in Montreal", in John J. Gumphez szerk. *Language and Social Identity* (New York: Cambridge University Press), 108-118, idézi: Aneta Pavlenko és Adrian Blackledge. 2004. *Negotiation of Identities in Multilingual Contexts* (Clevedon, UK: Multilingual Matters), 12.
Working Paper 2017 - 01

⁴ József, *nyelv és politika*, 16.

a többnyelvű közszolgáltatások elérhetősége és a hivatalos nyelvi státusz. E küzdelmek egy része a korlátozott állami források elosztásából ered, beleértve a többnyelvű szolgáltatások pénzügyi terheinek mértékét is.⁵ A többnyelvű szolgáltatások előnye a nyelvi kisebbségek jogainak megadásából és a befogadóbb demokratikus élet előmozdításából állnak. Ezzel szemben az ilyen szolgáltatások hiányában a társadalmi elszigeteltség növekedhet, a csoportok közötti kapcsolatok romolhatnak, és a nyelvi kisebbségek társadalmi-gazdasági eredményei romolhatnak.⁶

E küzdelmek másik fontos összetevője az önkifejezés és az elismerés iránti vágyból ered. A nyelv politikálása valóban összefügg a nyelv központi szerepével az egyéni és csoportidentitásban. A csoportszintű megkülönböztetések könnyen kialakulnak kevésbé objektív különbségek alapján.⁷ Amint Pavlenko és Blackledge kifejtik, a nyelv a megkülönböztetés rendkívül hangsúlyos és könnyen hozzáférhető pontja, valamint az identitás egyik kulcsfontosságú összetevője. Azt sugallják, hogy az identitások tárgyalását egy többnyelvű társadalomban a különböző nyelvi csoportok közötti hatalom, jogok és kiváltságok szituációs különbségei kondicionálják.⁸ E küzdelmek története meghatározza a nyelvi csoportok közös identitásukról alkotott elképzeléseit.

Clément és Noels továbbá azt találta, hogy a nyelvi kisebbségi csoportok tagjai vagy a domináns nyelvi közösséggel, vagy a saját csoportjukkal azonosulnak, de ritkán mindkettővel. Egyes csoportok magas etnolingvisztikai vitalitással rendelkeznek, erős csoporton belüli identifikációval és határokkal. Az ilyen csoportok félnek az asszimilációtól, és kevésbé valószínű, hogy jól beszélnek a domináns csoport nyelvét.

Ezzel szemben a gyenge etnolingvisztikai vitalitással rendelkezők nyitottabb határokkal rendelkeznek, gyengébb a csoporton belüli azonosulásuk, vagy könnyebben azonosulnak más csoportokkal.⁹ Ezek a csoportok nagyobb valószínűséggel asszimilálódnak és tanulják meg a domináns nyelvet. Még a két- vagy többnyelvűek is jellemzően szorosabban azonosulnak egy adott csoporttal.¹⁰

II. A nyelvi sokszínűség természete

A nyelvi különbségekre adott pártválaszok háttérfeltételeként a nyelv politikálása mélyen összefügg a társadalom nyelvi sokszínűségének jellegével. Sőt, a politikai pártok nyelvi sokszínűséggel való navigálása összefonódik a nyelvnek a sokszínűség más formáihoz való viszonyával.

---

⁵ Christina Bratt Paulson. 1994. *Nyelvi kisebbségek többnyelvű környezetben: A nyelvi politikák következményei* (Philadelphia: John Benjamins).

⁶ Josh Fishman. 1995. "Jó konferenciák egy gonosz világban: In William Fase, Koen Jaspaert, és Sjaak Kroon, szerkesztők: *The State of Minority Languages: International Perspectives on Survival and Decline* (New York: Routledge), 311-317.

⁷ Lásd például Donald Horowitz. 1985. *Ethnic Groups in Conflict* (Berkeley és Los Angeles: University of California Press).

⁸ Pavlenko és Blackledge, *Az identitások tárgyalása*, 4.

⁹ Richard Clément és Kimberly A. Noels. 1992. "Az etnolingvisztikai identitás helyhez kötött megközelítése felé: The Effects of Status on Individuals and Groups," *Journal of Language and Social Psychology* 11(4), 203-232; Richard Clément, Kimberly A. Noels és Bernard Deneault. 2001. "Interetnikus érintkezés, identitás és pszichológiai alkalmazkodás: The Mediating and Moderating Roles of Communication," *Journal of Social Issues* 57(3), 559-577.

¹⁰ A többnyelvű polgárok esetében ugyanaz a személy különböző politikai nézeteket fejezhet ki attól függően, hogy milyen nyelvet használ. Perez szerint ez azért van így, mert bizonyos fogalmak hozzáférhetősége jobban kötődik bizonyos nyelvekhez, amelyek eltérő attitűdöket és reakciókat váltanak ki. Efrén Perez. 2016. "Rolling off the

Robbins-Kanter J. *Pártpolitika és a francia-angol szakadék a kanadai szövetségi....* Oldal 4
Tongue into the Top-of-the-Head: Explaining Language Effects on Public Opinion" *Political Behavior* 38(3), 603-634.

Ennek megfelelően a társadalmi megosztottság mértéke fontos kiindulópontja a nyelvpolitika tanulmányozásának. A megosztott társadalmak kormányzását vizsgáló tudósok ugyanis megjegyzik, hogy a nyelvi különbségek jellemzően csak egy eleme a komplex sokféleségnek.¹¹ E tudósok szerint a mélyen megosztott, erőszakos történettel rendelkező társadalmakban a politika nagy tétellel jár.¹² A nyelvhasználat körüli küzdelmek tehát ilyen jellegűek lesznek. Sok ilyen esetben a pártok egy etnikai-nyelvi vagy vallási magcsoporthoz kötődnek.¹³ A pártokon belüli etnikai elitek a politikai támogatás mozgósítása érdekében a csoportkülönbségeket hangsúlyozzák.

Az etnolingvisztikai alapsoportjukon kívüli szavazatokra törekvő pártoknak óvatosan kell reagálniuk a nyelvi kérdésekre. A csoportok közötti ellenségeskedés és gyanakvás miatt a kölcsönösen ellenséges csoportok büntethetik őket, ha úgy tekintik, hogy az egyik oldalt előnyben részesítik.¹⁴ Hasonlóképpen, még ha a pártok nem is viselkednek etnikai pártként, hosszú távú kapcsolatokat ápolhatnak bizonyos etnolingvisztikai közösségekkel, és így hasznot húzhatnak azok párthűségéből.

Ezzel szemben a nem mélyen megosztott társadalmakban az etnikai pártok ritkák. A politikai döntéshozatal tétje kevésbé súlyos, és inkább játékjelleget ölthet.¹⁵ Ennek megfelelően azok a pártok, amelyek a nyelvpolitika területén különböző álláspontokat képviselnek, ezt a hétköznapi politikai verseny szellemében teszik. Kevesebb okuk van attól félni, hogy pártjukat tartósan az etnolingvisztikai kivételezés vélt mivoltába taszítják.

A nyelvi politikában való eligazodás nagyban függ az etnolingvisztikai csoportok demográfiai összetételétől is. A pártoknak el kell dönteniük, hogy fordítanak-e forrásokat a többnyelvűsége a választások alatt és utána. Taktikai szempontból a győztes koalíciók kialakítására törekvő pártoknak figyelembe kell venniük a megcélzott etnolingvisztikai csoportok összetartását és "tömbként" való szavazási hajlandóságát, a népességcsoportok arányát, valamint a népességcsoportok arányát.

---

¹¹ A nemzethez tartozáson alapuló csoportos megkülönböztetések és az ebből fakadó nacionalista érzelmek szintén erőteljesen strukturálják a politikai életet, mivel a különböző csoportok igyekeznek a politikai intézmények feletti ellenőrzést érvényesíteni. Lásd például Rogers Brubaker. 1996. *A nacionalizmus újragondolva: Nationhood and the National Question in the New Europe* (Cambridge: Cambridge University Press).

¹² Lásd például John McGarry, Brendan O'Leary és Richard Simeon. 2008. "Integráció vagy alkalmazkodás? The Enduring Debate in Conflict Regulation," in Sujit Choudhry, szerk., *Constitutional Design for Divided Societies: Integration or Accommodation?* (Oxford: Oxford University Press), 41-90; Benjamin Reilly. 2010. "Centripetalism," in Karl Cordell and Stefan Wolff ed, *The Routledge Handbook of Ethnic Conflict* (London: Routledge), 288-99.

¹³ Lásd Horowitz, *Ethnic Groups in Conflict*, 291-332. Horowitz amellett érvel, hogy az etnikai pártokat le kell építeni és ki kell zárni a kormányzásból. Mások, például Lijphart szerint az etnikai identitás tartós, és nem lehet elvitatni; az etnikai szegmensek bevonása egy nagy kormánykoalícióba megelőzi a konfliktusokat. Arend Lijphart. 1977. *Democracy in Plural Societies* (New Haven: Yale University Press). Hasonlóképpen, O'Leary és McGarry amellett érvel, hogy az etnikai pártoknak részesedést kell biztosítani a politikai sikerben, és ösztönözni kell őket a mérséklésre. Lásd John McGarry és Brendan O'Leary. 2009. "Hatalom-megosztás ezek halála után", in: Rupert Taylor szerk: *Consociational Theory: McGarry-O'Leary and the Northern Ireland Conflict* (London: Routledge), 15-84.

A tudósok továbbá nem értenek egyet abban, hogy mely intézményi ösztönzők segítik elő az etnikai pártok megalakulását. Lásd Johanna Kristin Birnir. 2007. *Ethnicity and Electoral Politics* (New York: Cambridge University Press).

¹⁴ Jonathan Pool. 1992. "The Multilingual Election Problem", *Journal of Theoretical Politics* 4(1), 31-52.
Working Paper 2017 - 01 IIGR, 2017

¹⁵ Arend Lijphart. 1968. "Consociational Democracy", *World Politics* 21(2), 207-225, idézi Gabriel Almondot. 1956. "Comparative Political Systems," *Journal of Politics*, XVIII (August 1956), 398-99.

a népesség, és az ország választási rendszeréhez viszonyítva hogyan oszlanak meg.¹⁶ Egy nyelvi csoport számbeli erején túl a pártok szimbolikus vagy ideológiai okokból is célba vehetik őket.¹⁷

Végül pedig a nyelvi sokszínűség a nemzeti kisebbségek és a bevándorló közösségek jelenlétének eredménye. A pártok nagyobb valószínűséggel összpontosítják a többnyelvű politikai üzeneteket és a nemzeti kisebbségeket. Ennek oka, hogy e csoportok politikai követelései és sérelmei jellemzően jobban beágyazódnak az ország politikai történelmébe, mint a bevándorló közösségeké. A kormányok a bevándorló közösségeknek jellemzően kevesebb nyelvi alkalmazkodást biztosítanak a befogadó társadalomba való beilleszkedés elvárásai miatt.

A bevándorló csoportok nagyobb valószínűséggel integrálják többféle etnolingvisztikai identitásukat, és mindkettőt egyszerre élik meg.¹⁸ Ezzel szemben a nemzeti kisebbségek nagyobb valószínűséggel állnak ellen az asszimilációnak, ha még nem hódoltak be neki.¹⁹ Ráadásul a nemzeti kisebbségek bizonyos szubnacionális egységekben többséget alkothatnak, és saját politikai intézményeik felett rendelkeznek, ami ezeket a kérdéseket könnyebben a nemzeti napirendre tűzi. Ezzel szemben a különböző származási helyekről származó bevándorló csoportok gyakran kevesebb szervező erővel rendelkeznek. Kellően nagy népességgel és ezáltal politikai jelentőséggel kell rendelkezniük ahhoz, hogy a pártok viselkedésének nyelvi dimenzióját strukturáló, kiemelkedő erőt képviseljenek.

A kanadai eset

A nyelv politizálása

A szövetségi pártok szavazatarányai bizonyos régiókhoz és etnokulturális csoportokhoz való kötődésükhöz kötődnek.²⁰ A nyelv azonban önállóan is befolyásolhatja a pártok viselkedését és választási erejét. A francia-angol dualizmus sajátos követelményeket támaszt: a vezetőknek az anyanyelvüktől eltérő nyelven kell beszélniük, a pártoknak más nyelven kell kampányanyagokat készíteniük, és politikai álláspontot kell képviselniük olyan nyelvi kérdésekben, mint például a közszolgáltatások elérhetősége. A québeci székhelyű Bloc Québécois kivételével minden szövetségi politikai párt elsősorban angol nyelven működik. Fontos, hogy a francia-angol dualizmus által a pártok számára támasztott elsődleges követelmény, hogy francia nyelvű politikai üzeneteket készítsenek. Ez a követelmény sokkal összetettebb és terheesebb, mint az üzenetek fordítása.

A nyelvi kettősség valóban fontos kiindulópontja a kanadai választási politikának. A pártok tartós nyelvi megosztottsággal szembesülnek, és az ország két hivatalos nyelvén kampányolnak. Mégis, a standard

---

¹⁶ Az etnikai tömbszavazásról lásd Raymond Wolfinger. 1965. "The Development and Persistence of Ethnic Voting", *American Political Science Review* 59(4), 896-908; John Ishiyama, 2012. "Explaining ethnic bloc voting in Africa," *Democratization* 19(4), 761-788.

Az intézményi tervezés fontosságáról lásd Alan Cairns. 1968. "The Electoral System and the Party System in Canada", *Canadian Journal of Political Science* 1(1), 55-80; Pippa Norris. 2004. *Electoral Engineering: Voting Rules and Political Behavior* (Cambridge: Cambridge University Press).

¹⁷ Például az őslakosok anyanyelvükön történő megszólítása azt az üzenetet közvetítheti, hogy a párt támogatja a csoportot.

¹⁸ Pavlenko és Blackledge, *Az identitások tárgyalása* 5.

¹⁹ Clement és Noels, "Az etnolingvisztikai identitás helyhez kötött megközelítése felé".

²⁰ William Cross. 2002. "A régió növekvő jelentősége a kanadai választási kampányokban", in Lisa Young és Keith Archer szerk. *Regionalism and Party Politics in Canada* (Don Mills, Ontario: Oxford University Press), 116-128.

a pártvezetők kétnyelvősége rendkívül rugalmas.²¹ Kanada francia nyelvű lakossága, amely Québec tartományban koncentrálódik, időnként félt az asszimilációtól a nagyrészt angol nyelvű kontinensen belül. Eközben a Québecben élő angol nyelvű kisebbség gyakran reagált a tartomány nyelvtörvényei és az angol nyelv használatára vonatkozó egyéb korlátozások ellen.

A kanadai nyelv politizálásáról tanúskodik, amikor a szövetségi politikusok a ki nem mondott nyelvi normákkal szemben követnek el hibát. Justin Trudeau például a liberálisok jelöltjeként Montrealban haragot váltott ki Québecben, amikor 2008-ban közzétett egy négyperces kampányvideót, amelyben a mondat közepén folyamatosan váltogatta az angol és a francia nyelvet, és ezzel a hivatalosan francia nyelvű tartományban a kétnyelvűség normáját sugallta.²² Trudeau-t miniszterelnökként később angol Kanadában bírálták, amiért egy angolul feltett városházi kérdésre franciául válaszolt. A kérdés az angol nyelvű egészségügyi szolgáltatásokra vonatkozott Québec keleti városaiban, és Trudeau kizárólag franciául válaszolt, mivel a kérdést egy francia nyelvű mileu-ban tették fel.²³ Mindkét eset állítólag egy nyelvi csoport iránti tisztelet hiányáról tanúskodott, a beszélő nyelvválasztása alapján.

Ennek megfelelően Kanadában régóta létezik kapcsolat a politikai pártok és az etnolingvisztikai identitás között. A kanadai politikai pártok nagyrészt közvetítő pártok, ami azt jelenti, hogy elfedik a csoportok közötti különbségeket, és megpróbálnak minél szélesebb támogatói koalíciót létrehozni.²⁴ Azonban még a közvetítő pártok is rendelkezhetnek bizonyos etnolingvisztikai csoportokhoz való kötődéssel. Wilfrid Laurier óta, legalábbis Pierre Trudeau éveig, a Liberális Pártot úgy azonosították, mint a québeci frankofónokat legjobban képviselő pártot. A québeci szavazók valóban nagy előnyt adtak a liberálisoknak a huszadik század folyamán számos többségi kormány megalakításában.

A nyelvi sokszínűség természete

Bár Kanada nem egy mélyen megosztott társadalom, a francia és az angol Kanada között tartós ellenségeskedés van.²⁵ Az angol kanadaiak és a québeciek közötti egyéb kulturális hasonlóságok ellenére a nyelvi

---

²¹ Egyes esetekben a szövetségi pártok vezetői vitát váltottak ki korlátozott második nyelvtudásuk miatt. A 2008-as kampány során Stéphane Dion, a liberálisok vezetőjét gyakran gúnyolták angol nyelvtudása miatt, és jelentős negatív figyelmet keltett, amikor egy CTV-interjú újra kellett kezdenie, miután nem értette a kérdést. Mások a nyelvi korlátok éppen ellenkező hatást váltanak ki. Jean Chretien híres volt arról, hogy durván és összefüggéstelenül beszélt angolul, és úgy tűnt, hogy ez kedvelik őt a választók. Jeffrey Brooke. 2010. *Megosztott hűség: The Liberal Party of Canada, 1984-2008* (Toronto: University of Toronto Press), 222. o.

²² Patrick Lagacé. 2008. "Justin Trudeau, igazán parfait bilingue", *La Presse*, 2008. szeptember 8. Hozzáférés 2017. március. <http://blogues.lapresse.ca/lagace/2008/09/08/justin-trudeau-really-parfait-bilingue/>.

²³ Nancy Wood. 2017. "Justin Trudeau's language 'misstep' in Sherbrooke could have political fallout," *CBC News*, január Hozzáférés 18, 2017. április 1, 2017. <http://www.cbc.ca/news/canada/montreal/trudeau-language-fallout-1.3941934>

²⁴ Kenneth Carty és William Cross. 2011. "Political Parties and the Practice of Brokerage Politics", in: John Courtney és David Smith szerkesztésében: *The Oxford Handbook of Canadian Politics* (New York: Oxford University Press), 191-207: 193.

²⁵ Például Arend Lijphart úttörő munkája a megosztott társadalmakban az etnikai hatalommegosztásról Kanadát "fél-konzociatónálisnak" tekinti. Lásd Arend Lijphart, 1977. *Democracy in Plural Societies: A Comparative Exploration*. (New Haven, CT: Yale University Press), 119. o. Richard Simeon hasonlóképpen Lijphart modelljét a francia-angol szegmentális megosztottság és az átfogó elit-együttműködés miatt rendkívül relevánsnak tartja Kanada esetében. Lásd Richard Simeon. 2006 (1972). *Szövetségi-provinciális diplomácia*. (Toronto: University of Toronto Press), 290. McRae mégis megjegyzi, hogy a francia-angol megosztottság lényegesen kevésbé szegmentált, Working Paper 2017 - 01

Robbins-Kanter J. *Pártpolitika és a francia-angol szakadék a kanadai szövetségi....* Oldal 10
mint a klasszikus európai konzorciális példák, például Hollandia, Svájc és Belgium. Lásd Kenneth McRae (szerk).
1974. *Consociational*

a különbözőség továbbra is markáns megkülönböztetési pont és akadály a csoportok közötti párbeszédnek és a közös identitásnak. Ahogy Heller érvel, a nyelv "látszólag leküzdhetetlen akadályokat jelent, amelyek Kanada két nagy nyelvi csoportját egymástól távol tartják. És nem csak egymástól; egyedül, egymástól elszigetelve, képtelenek osztozni a másik tapasztalataiban, és így képtelenek megérteni a másik nézőpontját".²⁶ Egy olyan környezetben, ahol Pierre Trudeau kétnyelvű Kanadája soha nem valósult meg, a "két magányos", továbbra is a nyelv választja el egymástól.

Tekintettel a külső csoportokkal való gyenge azonosulásukra és az asszimilációtól való félelmükre, a québeci frankofónok nagyfokú etnolingvisztikai vitalitással rendelkeznek.²⁷ A québeciek etnolingvisztikai identitásának megőrzését és jelentőségét kétségtelenül erősíti a csoport területi koncentrációja a szövetségi államon belül. Az 1960-as évek óta a tartományi kormány jelentős intézkedéseket hozott a francia nyelv státuszának és hasznosságának emelése érdekében. Mindazonáltal a francia nyelv ezen előnyei ellenére a québeciek még mindig nagyobb hatalmat és presztízszt tulajdonítanak az angol nyelvnek. Kircher szerint ez az angol mint domináns globális nyelv hasznosságának eredménye.²⁸ A nyelv mint politikai kérdés folyamatos relevanciája Québecben egyszerre jellemzi a Québec *nyelvi arculatának* megőrzésére irányuló erős kollektív vágyat és az angol nyelv hatalmának és fontosságának elismerését.

Akadályok és lehetőségek: A többnyelvű pártpolitika tipológiája

Ez a szakasz a kanadai francia-angol megosztottságot övező pártok viselkedésének történelmi elemzésére támaszkodik, hogy a nyelvi sokszínűség négy különálló hatását magyarázza. Az elemzett pártok a Liberális Párt, a Konzervatív Párt, az Új Demokrata Párt és a Bloc Québécois.

I. A kulturális hitelesség növelése: *Kanadai Liberális Párt*

A nyelvi különbségek sikeres kezelése növelte a Liberális Párt kulturális hitelét Francia-Kanadában. A liberálisok történelmileg profitáltak Kanada nyelvi megosztottságából. A párt történelmének korai szakaszában a liberálisok a francia-kanadai érdekek védelmezőjeként tűntek fel, és nagyjából egy évszázadon át uralták ezt a szavazóblokkot. Fontos, hogy a nyelvi különbség lehetőséget adott a liberálisok számára, hogy nyelvi bennfentesként mutatkozzanak be, és növeljék kulturális hitelességüket egy olyan különálló politikai közösségen belül, amely időnként ellenséges viszonyban áll az ország többi részével.

Demokrácia: (Toronto: McClelland and Stewart). Cannon továbbá azt állítja, hogy Kanada történelmének nagy részében az angol-francia kapcsolatban az angolok és a franciák között egyfajta kontrollkapcsolat volt jellemző, amelyben a "szuperordinált angol szubkultúra dominált a francia szegmens felett". Gordon E. Cannon. 1982. Consociationalism vs. Control: Kanada mint esettanulmány. *The Western Political Quarterly* 31(1), 50-64.

²⁶ Lásd Monica Heller. 1999. "Fűtött nyelv egy hideg éghajlaton", in Jan Blommaert szerk. *Nyelvi ideológiai viták* (Berlin: Mouton de Gruyter), 143-170: 143.

²⁷ A csoporton belüli szolidaritásról lásd: Ruth Kircher. 2014. "Thirty Years After Bill 101: A Contemporary Perspective on Attitudes Watching Towards English and French in Montreal," *Canadian Journal of Applied Linguistics* 17(1), 20-50.

Az asszimilációtól való félelemről lásd André Bernard. 2008. "Les répercussions sociales et politiques de la Loi 101", in Pierre Georgeault és Michel Plourde, szerk. *Le français au Québec: 400 ans d'histoire et de vie* (Montreal: Fides), Working Paper 2017 - 01

²⁸ Kircher, "Harminc évvel a 101. törvényjavaslat után".

1. táblázat: Nyelvi törésvonalak és választási politika: a kanadai eset négy eredményt mutat be²⁹

Politikai eredmény	<i>1. A kulturális hitelesítés fokozása</i>	<i>2. Nyelvi marginalizáció</i>	<i>3. Nyelvileg meghatározott külön párt</i>	<i>4. Nyelvi üzenet disszonancia</i>
Választói bázis	A megcélzott etnolingvisztikai csoportra támaszkodik	Feszültségben van a megcélzott etnolingvisztikai csoporttal szemben/távol a célcsoporttól	Kizárólag a megcélzott etnolingvisztikai csoportra támaszkodik.	Antagonista, szegmentált
Pártvezető nyelvtudása	Kétnyelvű	Egynyelvű (más nyelv)	Egynyelvű (csoporton belüli nyelv)	Kétnyelvű, Munkamegosztás
Etnolingvisztikai csoport felvétele a pártba	Közreműködők, résztvevők	Kizártak, kívülállók	Alapítók, építésszek	Változó
Távközlési készülék	Beágyazott, jelentős források	Csemete, Nem létező	Hazai	Elágazó
Politikai kommunikáció	Fenntartva, Folyékonyan	Szórványosan, Változó	Fenntartva, Folyékonyan	Változó
Míntapárt (pártjellemzők)	Liberális Párt (bróker)	Konzervatív Párt, NDP, Zöld Párt (ideológia, témaalapú)	Bloc Quebecois (etnolingvisztikai sérelem, identitásalapú)	TBD

A nyelvi különbségek óhatatlanul összekapcsolódnak az etnokulturális különbségekkel, mint például Québec katolikus hagyománya és a közös csoporttörténet. A francia Kanadában a liberálisok dominanciájának magyarázatában Carty az útfüggőség elemét veti fel: "A liberálisok 1896-ban a nemzeti politikában Québec valódi reprezentatív hangjaként honosították meg magukat, majd az 1917-es sorozási viták során megszilárdították pozíciójukat".³⁰ Ez a kapcsolat a frankofón befolyás és részvétel évtizedei révén fejlődött.

A liberálisok alatt a frankofónok minden vezető politikai tisztséget elfoglaltak, meghatározzák a szövetségi kormány vezető prioritásait, és a québeci pártok frakciói hangosak és hatékonyak voltak. A liberálisoknál váltakoztak a frankofón és az anglofón vezetők. A liberális kormányokban a kabinetpozíciók átlagosan egyharmadát francofon québeciak kapták, és a (liberális) québeci többségi pártvezető "az (anglofón) liberális miniszterelnök hadnagyának szerepét játszotta".³¹

²⁹ A kanadai esetben a frankofónok a releváns nyelvi célcsoport.

³⁰ Kenneth Carty. 2015. *Big Tent Politics: The Liberal Party's Long Mastery of Canada's Public Life* (Vancouver: UBC Press), 53.

Robbins-Kanter J. *Pártpolitika és a francia-angol szakadék a kanadai szövetségi...* Oldal 14

³¹ Gordon Cannon. 1982. A konszociacionizmus kontra ellenőrzés: Kanada mint esettanulmány. *The Western Political Quarterly*

31(1), 50-64: 50. Carty megjegyzi továbbá, hogy "amikor a vezető angolul beszélő volt, sokat foglalkoztak a szerepével.

Eric Belanger szerint a nyilvánosság fokozatosan stabil képet alakít ki a politikai pártok problémakezelő és -kezelő képességeiről. Ezek a képek a teljesítményen és a hírnévn alapulnak.³² Laurier, King, Pearson és Trudeau vezetése alatt a Liberális Párt így ápolta frankofón-központú pártképét, aránytalanul sok frankofón munkatárssal és tanácsadóval, prominens politikai személyiséggel és erős szervezeti jelenléttel Québecben.

A szavazók a szociodemográfiai jellemzőkre, mint heurisztikus támpontokra támaszkodnak a szavazatválasztás során.³³ A kiemelkedő frankofón miniszterek és miniszterelnökök hosszú ideje tartó láthatósága megszilárdítja a frankofón párt imázsát. Az etnolingvisztikai identitás meghatározható a jelöltek megjelenésén vagy vezetéknevén keresztül, ami heurisztikus támpontot ad arra, hogy a jelöltek osztoznak a választó identitásában és érdekeiben.³⁴ A liberálisok helyi szinten prominens közösségi személyiségeket toboroztak, ami könnyebben megvalósítható, ha a kiválasztott jelölt valószínűleg győzni fog.³⁵

A liberálisok dominanciája különösen a Trudeau-korszakban volt hangsúlyos, mivel a párt 1965 és 1980 között a québeci mandátumok nagyjából 83százalékát szerezte meg.³⁶ Az 1982-es alkotmányos dráma és Trudeau távozása után a liberálisok nehezen tudtak visszatérni korábbi dicsőségükhöz Québecben. A párt következő vezetője, John Turner jelentős kommunikációs hibákat követett el Québecben:

A Párizsban tanult francia nyelvtudásában bízva...(Turner) elfogadta a kihívást, hogy francia nyelvű vitát folytasson a köznyelvben két nyelven beszélő Brian Mulroneyval. Míg Turner merev volt, Mulroney folyékonyan beszélt. Amikor Turner általánosságokban beszélt, Mulroney jól begyakorolt őszinteséggel és Québec konkrét politikai problémáival kapcsolatos aggodalommal beszélt. Mulroney megerősítette Quebechez való kötődését; Turner a távolságtartását közvetítette térben és időben egyaránt.³⁷

---

francia hadnagy, és olyan személyiségek, mint Ernest Lapointe és Louis St-Laurent aránytalanul nagy befolyást kaptak a párttanácsokban és a kormányzati döntéshozatalban". Carty, *Big Tent Politics*, 120.

³² Eric Belanger. 2003. "Issue Ownership by Canadian Political Parties, 1953-2001," *Canadian Journal of Political Science* 36(3), 539-558.

³³ Fred Cutler. 2002. A legegyszerűbb rövidítés: Tociodemográfiai jellemzők és a választási választás. *The Journal of Politics* 64(2) 466-490. Az információs rövidítéseknek a szavazatválasztásban való általánosabb használatáról lásd Arthur Lupia, Matthew McCubbins és Samuel Popkin szerkesztésében: *Elements of Reason: Cognition, Choice, and the Bounds of Rationality* (New York: Cambridge University Press, 2000).

³⁴ Mueller úgy találja, hogy az etnikai névazonosításnak hasonló hatása lehet, lehetővé téve a választók számára, hogy "arra a következtetésre jussanak, hogy a legjobb módszer a saját álláspontjukkal rokonszenvező jelöltek megválasztására az, ha a saját etnikai csoportjukhoz tartozó nevű jelöltekre szavaznak". John E. Mueller, 1970. "Choosing Among 133 Candidates", *The Public Opinion Quarterly* 33(4), 395-402: 398.

³⁵ Lásd William Cross és Lisa Young. "Candidate Recruitment in Canada," in Amanda Bittner and Royce Koop eds., *Parties, Elections, and the Future of Canadian Politics* (Vancouver: UBC Press, 2013), 24-45. Pártjuk imázsa és korábbi választási sikereik alapján a liberális jelöltek nagyobb valószínűséggel ismertek a körzetükben, ami további előnyt jelent a névfelismerésben. Lásd Cindy D. Kam és Elizabeth J. Zechmeister. 2013. "Name Recognition and Candidate Support", *American Journal of Political Science* 57(4) 971-986: 985.

³⁶ Éric Bélanger és Richard Nadeau. 2012. "Quebec versus the Rest of Canada", in Mebs Kanji, Antoine Bilodeau és Thomas J. Scotto szerkesztésében, *The Canadian Election Studies: Assessing Four Decades of Influence* (Vancouver: UBC Press), 136-153: 139.

Robbins-Kanter J. *Pártpolitika és a francia-angol szakadék a kanadai szövetségi....* Oldal 16

³⁷ Clarkson hangsúlyozza az esemény politikai következményeit, hiszen "a francia vita után közvetlenül készült közvélemény-kutatások 10-12 százalékos átfordulást mutattak a liberálisoktól a konzervatívok felé Québecben". Clarkson, 124-5. Az eredmény az lett, hogy Turnernek sikerült "elmélyítenie a francia nyelv védelme iránti elkötelezettségével kapcsolatos kételyeket".

Ehhez kapcsolódóan az 1980-as években véget ért a szilárdan liberális Québec. A pártok arculata valóban nem ellenáll a változásoknak. Trudeau alkotmányos 1982 hazafiasítási törekvései Québec beleegyezése nélkül sértették sok québeci elképzelését a kanadai politikai közösségről és az identitás mélyen őrzött aspektusairól. Gerard Bergeron írja: "Hogyan is lehetne, hogy egyes québeciek ne hajlamosak lennének ezt a kirekesztést személyeskedésnek venni, amikor ilyen fontos ügyekről képviselőik távollétében dönthettek?".³⁸ Kenneth McRoberts érvelése szerint a Liberális Párt későbbi québeci választási visszaesése a Trudeau-val szembeni neheztelesből és a frankofónok Québec nemzeti érdekeinek kezelése miatti felháborodásából eredt.³⁹

A liberálisok Québeckel való hosszú távú kapcsolata jelentősen meggyengült, bár nem szakadt meg teljesen. A liberálisok még a québeci politikában jól ismert Jean Chretien vezetésével is "Québec támogatása nélkül" szereztek meg 1993-as "többségi kormányukat".⁴⁰ Ehelyett a Bloc Quebecois uralta a québeci szövetségi politikát a liberálisok kárára a következő hat választáson keresztül. Ennek ellenére a liberálisok pártimázsa továbbra is előnyt jelent a jelöltek toborzásában Québecben. A párt erős québeci teljesítménye arra utal 2015, hogy a liberálisok továbbra is az alapértelmezett föderalista opció a tartományban.

II. Nyelvi marginalizáció

A nyelvi különbségek szintén akadályt jelenthetnek, amelyet a felek nehezen tudnak leküzdeni. A Konzervatív és az Új Demokrata Párt évtizedeken át nehezen tudott alkalmazkodni ehhez a sokszínűséghez, a frankofónok támogatottsága elhanyagolható volt.

a. A Konzervatív Párt

A konzervatívok és helyetteseik nem tudtak hatékonyan kommunikálni a québeciekkel az ő nyelvükön, vitathatatlanul egészen az 1980-as évekig. A konzervatívok küzdelme a québeci megvetésért több, egymással összefüggő problémára vezethető vissza, amelyek közé tartozik a párt anglo-protestáns támogatói magja, a brit birodalom iránti rokonszenvük és a frankofónok iránti érzéketlenségük.⁴¹ Ebben a tekintetben La Terreur hangsúlyozza, hogy a Konzervatív Párt angol nyelvű vezetése a huszadik század nagy részében nem tudott olyan stratégiát kidolgozni, amely a frankofónokat megszólította volna. Ahelyett, hogy elismerték volna Kanada kulturális

---

és kultúra... megmutatta, hogy mennyire félreértette a népszavazás vereségének jelentőségét a quebeckiek számára... és megalázó kirekesztésüket a szövetségi és tartományi alkotmányos megállapodásból 1981-ben, amikor kijelentette, hogy nem fog tárgyalni a Rene Levesque vezette szeparatista kormánnyal.". Stephen Clarkson. 2005. *A nagy vörös gépezet: How the Liberal Party Dominates Canadian Politics* (Vancouver: UBC Press), 124. o.

³⁸ Gérard Bergeron. 1983. "Quebec in Isolation", in: *És senki sem ujjongott*: Keith Banting és Richard Simeon szerk. (Toronto: Methuen Publications). Idézi: McRoberts, *Misconceiving Canada*, 182.

³⁹ McRoberts, *Félreértett Kanada*, 179.

⁴⁰ Ibid, 239.

Chretiennek szembe kellett néznie azzal a kihívással, hogy átvezesse az országot a québeci szuverenitásról szóló második népszavazáson. A "nem" oldal azonban azt követelte, hogy a szövetségi politikusok maradjanak a háttérben, és hagyják, hogy a kampányt a québeci föderalisták irányítsák. Ibid., 276.

⁴¹ Carty, *Big Tent Politics*, 122.

A katolikus szavazók Kanadában mindig is nagyobb valószínűséggel támogatták a Liberális Pártot, ami a kanadai választási magatartás kutatóinak örök rejtélye. Történelmileg ez a tendencia különösen problematikus volt a konzervatívok számára a túlnyomórészt katolikus Québec tartományban. André Blais. 2005. "Accounting for the Working Paper 2017 - 01 IIGR, 2017

Robbins-Kanter J. *Pártpolitika és a francia-angol szakadék a kanadai szövetségi....* Oldal 18
Success of the Liberal Party of Canada", *Canadian Journal of Political Science* 38(4): 821-40.

és a nyelvi kettősség, a párt retorikája az angol nyelvű nagyvállalkozókat és a birodalom iránti hűséget ölelte fel. A pártban minden fontos pozíciót angol nyelvűek töltöttek be, amit az érdekre való hivatkozással indokoltak.

A párton belüli frankofón hangok marginalizálódtak.⁴² Ez ahhoz vezetett, hogy a québeci választási stratégiát az angolul beszélők dolgozták ki, valamint ahhoz, hogy nehézségekbe ütközött a frankofón jelöltek és munkatársak felvétele a pártba.

Bár a québeci társadalom az 1960-as és 1980-as évek között "vallásosabb, konzervatívabb, és kevésbé érdeklődött a nemzetközi kérdések és általában a politika iránt, mint a ROC...(az) autonomista érzelmek... mérséklődtek",⁴³ ezek a tendenciák nem voltak elegendőek ahhoz, hogy eltöröljék a párt nyilvánvaló idegenségét a québeci szavazók számára. Végül az 1982-es alkotmányos utórengetés nyitást jelentett a konzervatívok számára. Ezt a lehetőséget megragadta Brian Mulroney, aki ügyesen kihasználta québeci gyökereit és a köznyelvi kétnyelvűséget. Az 1984-es francia nyelvű televíziós vezetői vita során Mulroney a québeciekkel való rokonságát mutatta be, "jól begyakorolt őszinteséggel és Quebec sajátos politikai problémáival való törődéssel" beszélt.⁴⁴ Az alkotmányos kérdésre is felhívta a figyelmet, és azt ígérte, hogy becsülettel és lelkesedéssel megszerzi Quebec aláírását.⁴⁵ Ez a megközelítés eredményes volt a liberálisok támogatásának elszívásában Québecben. A liberálisok szavazataránya Québecben az 1980-as 68 százalékról 1984-re 35 százalékra esett vissza, a konzervatívok javára.⁴⁶

Bár Québec alkotmányos elégedetlensége fontos előjele volt a toryk megnövekedett pozíciójának, Mulroney francia nyelvtudását sem szabad figyelmen kívül hagyni. Gyakorlatilag minden korábbi konzervatív vezető küzdött azzal, hogy összefüggően beszéljen franciául. A liberálisokkal ellentétben ők nem tudták meggyőzően megszólítani a québecieket az anyanyelvükön, hogy szavazatukat kérjék. Ez lehetővé tette a liberálisok számára, hogy a torykat folyamatosan a québeci érdekekkel szemben ellenségesnek tüntessék fel.⁴⁷

---

⁴² Marc La Terreur. 1973. *Les tribulations des conservateurs au Québec: De Bennett à Diefenbaker* (Quebec City: Les Presses de l'Université Laval).

⁴³ Nadeau és Belanger, "Quebec kontra Kanada többi része", "Quebec versus the Rest of Canada". 139.

⁴⁴ Clarkson, *The Big Red Machine*, 124.

⁴⁵ Mulroney felismerte a nacionalista érzelmek jelentőségét, és felkereste René Lévesque miniszterelnököt, aki fogékony volt Mulroney erőfeszítéseire és annak elismerésére, hogy Québec szükségletei a meglévő alkotmányos keretek között nem teljesülnek. Alain G. Gagnon. 1994. "Québec-Canada: cironvolutions constitutionnelles", in Alain G. Gagnon, szerk. *Québec: État et Société*, Tome 1 (Québec: Québec/Amérique), 112-142. Lévesque támogatta a *beau risque-ot*, azt állítva, hogy "Mindez reményt ad nekünk, hogy végre olyan kormányfőket találunk Ottawában, akik komolyan megvitatják Québec követeléseit, és velünk együtt dolgoznak a québeciek nagyobb javára". Gerard Boismenu. 1985. "Visszalépés vagy kompromisszum a jövővel kapcsolatban: Québec alkotmányos javaslatai", in Peter Leslie szerk. *Canada: State of the Federation 1985*, (Queen's University: *Institute of Intergovernmental Relations*), 47-60: 48.

⁴⁶ McRoberts, *Félreértett Kanada*, 179.

Kanada-szerte a Liberális Párt szavazataránya az 1980-as 44 százalékról 1984-re 28 százalékra csökkent. Lásd "Választási eredmények pártok szerint". 2016. Kanada parlamentje: *Library of Parliament*. <http://www.parl.gc.ca/parlinfo/Compilations/ElectionsAndRidings/ResultsParty.aspx?Season=0&Parliament=4ae94798-0b56-4f9c-b48e-d2fb6c7aede6>

⁴⁷ A mai napig a toryknak a frankofónoktól való távolságtartásának makacs megítélése a nyelvi szakadékon túli kommunikáció kudarcával függ össze. Amikor például a prominens üzletember, valóságshow-sztár és egynyelvű anglofón Kevin O'Leary nemrégiben, áprilisban kilépett a Konzervatív Párt vezetői posztjáért folytatott versenyből, távozásának okaként azt jelölte 2017, meg, hogy nem sikerült kommunikálnia a québeciekkel és megnyernie azok támogatását.

Mulroney felemelkedése ellenére a konzervatívok ereje Québecben múlandó volt, mivel országos támogatásuk a "frankofónok és frankofókok" különösen összefüggéstelen koalíciójából származott.⁴⁸ A bizonytalan szövetség ennek a spektrumnak mindkét oldalán összeomlott. Sok québeci a szuverenitás felé fordult, miután a két alkotmányos megállapodás kudarca felszította a haragot, hogy az angol Kanada folyamatosan elutasította alkotmányos törekvéseit.

Ezt követően a konzervatívok a politikai pusztaságba szorultak, egészen a jobboldali kanadai szövetség és a Progresszív Konzervatívok 2003-as egyesüléséig. Az újjáalakult Konzervatív Párt első vezetője Stephen Harper volt, aki lelkesen állt hozzá a konzervatívok québeci támogatottságának újjáépítéséhez. Harper fáradhatatlanul dolgozott francia nyelvtudásának fejlesztésén, jelentős pártforrásokat fordított Québecre, sztárjelölteknek udvarolt, és olyan pártpolitikát dolgozott ki a québeci nacionalisták megszólítására, amely a decentralizációt és a nagyobb tartományi autonómiát hangsúlyozta.⁴⁹ Paré és Berger szerint a konzervatívok növekedése Québecben abból eredt, hogy "nagyobb hangsúlyt fektettek a québeci választók aggodalmaira, és Harper francia nyelvtudásának javításán dolgoztak".⁵⁰ Fontos, hogy a 2006-os választások előtt a konzervatívok kifinomult, személyre szabott üzenetküldő apparátust fejlesztettek ki a québeci piacra.⁵¹ Ahogy Ian Brodie konzervatív stratégia elmagyarázza, ez olyan québeci tartalmakat jelentett, amelyek a tartomány nyelvi és kulturális trópusait, sajátosságait és humorérzékét szólaltatták meg. Ezek az erőfeszítések eredményesnek bizonyultak, mivel a konzervatívok szavazati aránya Québecben a 2004-es 8,8 százalékról 24,6 százalékra nőtt a 2004-es 24,6 százalékra. 2006.⁵²

Bár a konzervatívok három egymást követő választáson keresztül megőrizték tekintélyes támogatottságukat Québecben, a választási rendszer aránytalanul kevés québeci mandátumot eredményezett, köztük mindössze öt helyet, amikor a konzervatívok 2011-ben többségi kormányt alakítottak.⁵³ Ezek az eredmények Harper számára szerény listát hagytak, amelyből a québeci kabinet minisztereit választhatta. A közel tízéves hatalom ellenére a korábbi liberális kormányokhoz képest kevés kiemelkedő konzervatív frankofón miniszter maradt a szövetségi szinten. Mindazonáltal a prominens frankofón jelöltek felvétele a pártba fokozott integrációt jelentett Québec jobbra hajló tartományi politikusaival, így küzdve a szövetségi párt nyugat-kanadai székhelyű, szélsőjobboldali, angolcentrikus koalícióról alkotott képével. Ennek megfelelően a Harper-párt québeci eredményei vegyes sikert mutatnak. Bár a párt az 1990-es évekhez képest jelentősen javította teljesítményét, a támogatottság az alacsony százalékos 20 tartományban látszott megállni.

---

⁴⁸ Richard Johnston, Andre Blais, Henry Brady és Jean Crête. 1992. *Hagyni, hogy a nép döntson: Dynamics of a Canadian Election* (Montreal: McGill-Queens University Press), 73. o. Nadeau és Belanger azzal érvel, hogy "Quebec támogatása a PC pártnak az 1980-as években nagyrészt a liberális párt alkotmányos álláspontjainak elutasításának volt tulajdonítható". Belanger és Nadeau, "Quebec versus the Rest of Canada" (Quebec kontra Kanada többi része), 140.

⁴⁹ Chantal Hebert. 2008. *French Kiss: Stephen Harper's Blind Date with Quebec* (Toronto: Vintage Canada).

⁵⁰ Daniel Paré és Flavia Berger. 2008. "Politikai marketing kanadai módra? The Conservative Party and the 2006 Federal Election," *Canadian Journal of Communication* 33(1), 39-63: 51. A 2006-os kampány során a konzervatívok szavazatai Québecben jelentősen emelkedtek egy Quebec City-i beszédet követően, amelyben Harper a "nyílt föderalizmust" és a nagyobb tartományi autonómiát támogatta, valamint a költségvetési egyensúlyhiány kezelését és a tartományok nagyobb szerepvállalásának engedélyezését a nemzetközi szinten. Ibid.

⁵¹ Jennifer Lees-Marshment. 2012. A piackutatás hatása a politikai döntésekre és a vezetésre: Practitioners' Perspectives", in Alex Marland, Thierry Giasson, and Jennifer Lees-Marshment eds., *Political Marketing in Canada* (Vancouver: UBC Press), 91-106: 100-1.

⁵² "Hivatalos szavazási eredmények, 39th. általános választások." 2006. *Elections Canada*. <http://www.elections.ca/scripts/OVR2006/default.html>.

"Hivatalos szavazási eredmények, általános 40th választások." 2008. *Kanadai választások* <http://www.elections.ca/scripts/OVR2008/default.html>

⁵³ A népszavazási arányuk 16százalékos²² volt a és2008 között és 2015.

b. *Új Demokrata Párt*

Bár a francia nyelvű politikai piacon más kihívásokkal kell szembenéznie, az NDP-nek szintén nem sikerült hatékonyan kommunikálnia a frankofónokkal. Itt az NDP küzdelmeinek egy része a pánkanadai szakszervezeti kapcsolatok hiányából ered. Angol Kanadában a szakszervezetekhez fűződő formális és informális kapcsolatok az NDP támogatásának fontos magját képezik. A pártot azonban már 1961-es alapításától kezdve gyengítette Québecben, hogy nem alakított ki szakszervezeti kapcsolatokat. Fontos, hogy a nyelv nagy szerepet játszik a québeci és az angol-kanadai szakszervezetek elkülönülésében. A szakszervezeti mozgalom erősebb Québecben, mint bármely más kanadai tartományban, mégis a québeciek mindig is a tartományi székhelyű szakszervezetekhez igazodtak.⁵⁴ Ezzel szemben számos kanadai szakszervezet gyenge jelenlétet mutat Québecben. Ez a kihívás az NDP megalakulásának idejére, az 1960-as évekre vezethető vissza. Ebben az időben néhány québeci szakszervezet a szövetségi szintén, mint például a Confédération Catholique des Travailleurs du Canada, a Liberális Pártot támogatta. Más szakszervezetek kimaradtak az NDP québeci felépítésének folyamatából, mások pedig inkább távol maradtak.⁵⁵ Az NDP korai vezetése óvakodott a québeci szakszervezetek nacionalizmusától, mivel az NDP szerepét igyekeztek hangsúlyozni az egységes Kanada építésében.⁵⁶

Lamoureux azt is kiemeli, hogy az NDP-nek nem sikerült szervezeti gyökereket vernie a tartományban. Valójában Québec az egyetlen tartomány, ahol nincs tartományi NDP.⁵⁷ Az 1976-os választások során az NDP megpróbált választási jelenlétet teremteni a québeci tartományi politikában. A párt összefogott a Regroupement des militants syndicaux (RMS) szervezetével, hogy 21 jelöltet állítson. Ez a behatolás kudarcot vallott, a 21 jelölt együttesen mindössze 3101 szavazatot kapott. Eközben a győztes Parti Québécois-t támogatta a Fédération des travailleurs et travailleuses du Québec (FTQ), a Confédération des syndicats nationaux (CSN) és a Centrale des syndicats du Québec.⁵⁸ Így, ellentétben a mélyen gyökerező Liberális Párttal, "le peuple québécois, dans une forte majorité, n'a jamais reconnu

---

⁵⁴ Deena White. 2012. "Érdekképviselés és szerveződés a civil társadalomban: Quebec és Ontario összehasonlítása", *British Journal of Canadian Studies*, 25(2), 199-229.

⁵⁵ André Lamoureux. 1985. *Le NPD et le Québec* (Montréal: Éditions du Parc), 83. Emellett a québeci szakszervezeti mozgalom egyre inkább kötődött Québec nemzeti törekvéseihez. Lamoureux kiemeli, hogy az NDP nem tudta ezeket a törekvéseket a québeciek számára elfogadható módon kezelni. Úgy érvel, hogy "le probleme fundamental qui rencontre le NPD depuis sa foundation reside dans sa position sur le Québec. L'incapacité manifestée par le parti à se construire au Québec...(renvoie) aux positions développées par la direction fédérale à l'égard des aspirations nationales du peuple québécois.". Ibid. 202.

⁵⁶ Ibid., 152. A québeci és a szövetségi pártszárny közötti megosztottság továbbra is fennállt, és az 1980-as évek végén a québeci NDP hivatalosan is elhatárolódott a québeci nyelvpolitikával, a szabadkereskedelmi megállapodással és a Meech Lake-i megállapodással kapcsolatos politikai nézeteltérések miatt. Lexier kiemeli a Waffle mozgalom, az NDP rövid életű radikális szárnyának szerepét, amely "az angol kanadai és a québeci szocialisták közötti szövetség megalakítását szorgalmazta...(és) lelkesen támogatta a québeciek azon jogát, hogy maguk döntsenek arról, hogy az egyesült ország részeként maradjanak-e vagy sem". Lexier megjegyzi, hogy az NDP intézményét aggasztotta, hogy olyan nyilatkozatot tegyen, amelyet a szeparatizmus bátorításaként lehet értelmezni. A mozgalmat az 1980-as évek elejére gyakorlatilag kitakarították a pártból. Roberta Lexier. 2017. "Two nations in Canada: The New Democratic Party, the Waffle movement and nationalism in Quebec/Deux nations au Canada: le Nouveau Parti Démocrate, le 'Waffle' et le nationalisme au Québec," *British Journal of Canadian Studies* 30(1), 1-22: 17.

⁵⁷ Míg a québeci tartományi politikában nincs konzervatív párt, addig a szövetségi konzervatívok és a québeci liberálisok, valamint a jobboldali Coalition Avenir Québec és elődjük, az Action Démocratique du Québec között nagyobb a kapcsolat. Például a korábbi québeci liberális miniszterelnök, Jean Charest egykor a szövetségi Konzervatív Pártot vezette.

⁵⁸ Lamoureux, *Le NPD et le Québec*, 161-2.

ce parti comme le sien."⁵⁹ Ehelyett az NDP-t történelmileg a kívülállók pártjának tekintették, amely az angol-kanadai nacionalizmust és a föderalizmus központosító nézetét vallja.⁶⁰

Más tartományokhoz hasonlóan Québec is megmutatta, hogy néha kedvet érez a rendszerellenes politikához. Amikor azonban a québeci szavazók elfordultak a liberálisoktól és a konzervatívoktól, az NDP általában nem profitált az alternatívák kereséséből. Történelmileg a gazdasági populizmus iránt vonzó québeci szavazók a Créditistes-ban találtak hangot. Ahogy Meisel kifejtette, "bizonyos értelemben az NDP által máshol Kanadában betöltött osztályszerepet Québecben a Créditistes összefogása veszi át".⁶¹ Az utóbbi évtizedekben a szuverenista Bloc Québécois profitált a szövetségi rendszerrel szembeni általánosabb elégedetlenségéből.

E kudarcok ellenére az NDP sorsa Québecben 2011-ben drámaian javult. Lamoureux szerint ennek a fejlődésnek kevés köze volt a párt Québeckel kapcsolatos politikájához: "la plate-forme électorale du NPD ne contient rien sur le Québec et qu'elle demeure largement inconnue du public; alors même que le parti persiste dans ses prises de position et conceptions centralisatrices de la fédération canadienne".⁶² Lamoureux ehelyett azzal érvel, hogy az NDP felemelkedése a Harper-kormányval szembeni ellenszenvnek, valamint Jack Layton NDP-vezető népszerűségének tulajdonítható a liberálisok vezetőjéhez, Michael Ignatieffhez képest. Fournier és társai azt állítják, hogy az NDP sikere Québecben nagyrészt Layton személyes népszerűségének, valamint az NDP álláspontjainak és a québeciak értékrendje közötti közelségnek volt köszönhető.⁶³ Fontos, hogy mindkét beszámoló hangsúlyozza Layton francia nyelvű kapcsolatépítésének fontosságát. A konzervatívokhoz hasonlóan az NDP növekedését Québecben is korlátozta, hogy az egymást követő pártvezetők nem beszéltek folyékonyan franciául, ami Layton alatt megváltozott. Húszéves korában Ontarioba költözött anglofón québeci lakosként Layton a francia nyelvtudása fejlesztésén dolgozott, amikor az NDP vezetését megszerezte.⁶⁴ Lysiane Gagnon kifejti, hogy Layton földhözragadt, csiszolatlan akcentusa és szintaxisa a québeciek tetszését nyerte el: "(az ő) franciája köznyelvi, és a szintaxisa gyakran hibás. Munkásosztálybeli akcentusa ismerősen hangzik, de nagyon különbözik a Société Radio-Canada hírbemondói által normának tekintett mainstream akcentustól...".⁶⁵

Továbbá Layton alatt az NDP megpróbált prominens francia nyelvű jelölteket toborozni és egy québeci reklámstratégiát kidolgozni.⁶⁶ Fournier et al. az NDP québeci térnyerésének fordulópontját Layton megjelenésére vezetik vissza a *Tout le monde en parle* című népszerű francia nyelvű talkshow-ban,

---

⁵⁹ Lamoureux, *Le NPD et le Québec*, 203.

⁶⁰ André Lamoureux. 2012. "Impasse historique, vague orange et nouvelle ère Mulcair : le Nouveau Parti démocratique et l'épreuve du Québec," *Bulletin d'histoire politique* 211, 207-253: 213.

⁶¹ John Meisel. 1975. *Working Papers on Canadian Politics* (Montreal: McGill-Queen's University Press), 7, idézi: Nadeau és Belanger, "Quebec versus the Rest of Canada", 140.

⁶² Lamoureux, "Impasse historique," 213.

⁶³ Patrick Fournier, Fred Cutler, Stuart Soroka, Dietlind Stolle és Eric Belanger. 2013. "A narancssárga hullám meglovaglása: Leadership, Values, Issues, and the Canadian 2011 Election," *Canadian Journal of Political Science* 46(4), 863-897.

⁶⁴ Lamoureux, "Impasse historique".

⁶⁵ Lysiane Gagnon. 2011. "Három vezető, három akcentus", *Globe and Mail*, 2011. április 18. Hozzáférés 2017. április 2. <http://www.theglobeandmail.com/opinion/three-leaders-three-accent/article624116/>.
Working Paper 2017 - 01

⁶⁶ Layton az NDP québeci áttörésére törekedve olyan prominens jelöltek is toborzott, mint Francoise Boivin és Thomas Mulcair volt liberális politikusok, valamint Anne Lagacé Dowson újságíró. Lásd Brad Lavigne. 2012. "A narancssárga zúzás anatómiája: Ten Years in the Making," *Policy Options*, 2012. június-július, 93-101. o: 98.

ahol elvárásolta a québecieket köznyelvi francia nyelvtudásával, és *le bon Jack-ként* ápolta a közvéleményt.⁶⁷ Layton a francia nyelvi vitában is jól szerepelt. Augusztusi halálát követően az 2011, NDP a kétnyelvű québeci Thomas Mulcairt választotta új vezetőjének.

Az NDP nyelvi és kulturális térnyerése 2011 után is folytatódott: a párt támogatta a 101. törvénytervezet kiterjesztését a szövetségi munkahelyekre, felajánlotta Québecnek a jogot, hogy kompenzáció ellenében kivonuljon a szövetségi programokból, és a Harper-kormány kinevezéseivel fellépett az egynyelvűség ellen.⁶⁸ Bár a 2015-ös választásokon a liberálisok vitték a québeci körzetek többségét, az NDP a szavazatok 25 százalékát szerezte meg a tartományban.⁶⁹ Ez a teljesítmény továbbra is lenyűgöző egy olyan párt számára, amely alapítása óta rendszeresen nem tudta megszerezni a québeci szavazatok több mint 5 százalékát, és nem nyert egyetlen általános választási mandátumot sem a tartományban, amíg Québec2008.⁷⁰ ma már az NDP politikai bázisának döntő részét és a párt frakciójának nagy részét képezi. A párt lépéseket tett annak érdekében, hogy megszabaduljon a liberálisok Québecre zártságától, és lerázza magáról a régóta tartó nyelvi marginalizálódást.

III. Nyelvileg meghatározott különálló pártok: *A Bloc Québécois*

A Bloc Québécois az elégedetlen québeci nacionalisták balközép koalíciója. A Bloc kizárólag francia nyelven kampányol, és nem indít jelölteket Québecen kívül. Bár a párt támogatja Québec függetlenségét, sok "puha nacionalista" támogatja, akik úgy tekintenek rá, mint a legjobb eszközre Québec érdekeinek érvényesítésére. Ezen túlmenően a párt megjelenése közvetlenül összefügg a liberálisokkal és a konzervatívokkal szembeni szkepticizmussal és a velük szembeni rokonszenv elvesztésével. A Blocot ugyanis 1991-ben egykori québeci liberális és konzervatív képviselők alapították.⁷¹ Tremblay szerint a Bloc létrejöttét és kezdeti sikerét a Meech Lake-i és a Charlottetown-i alkotmányos megállapodás kudarca eredményezte.⁷²

---

⁶⁷ Fournier et al., "Riding the Orange Wave" (A narancssárga hullám meglovaglása), 10.

⁶⁸ Ibid., 124. Belanger és Nadeau (2016) kifejtik, hogy hivatalos ellenzékként "az NDP számos törvényjavaslata és különböző politikai álláspontja... közvetlenül érintette a francia nyelv védelmét különböző területeken. Ezek közé tartoztak a francia nyelvtudás kritériumként való megkövetelésére irányuló kísérletek a Legfelsőbb Bíróság bírának kiválasztásakor, Michael Ferguson (egy egynyelvű anglofón) főszámvevői kinevezésének ellenzése, egy javaslat, amely az összes québeci székhelyű szövetségi hivatalra számos francia nyelvi normát írt volna elő, és egy másik, amely a kétnyelvűséget tette volna kötelezővé a vezető köztisztviselői pozíciókban". Éric Bélanger és Richard Nadeau. 2016. "The Bloc Québécois in a Rainbow-Coloured Quebec", in Jon Pammett és Christopher Dornan szerkesztésében: *The Canadian Federal Election of 2015* (Toronto: Dundurn Press), 117-140: 119.

Mulcair azt is kifejti, hogy pártja milyen célokat tűzött ki a francia nyelv védelmében: Alec Castonguay 2015. "Entrevue: La longue route de Thomas Mulcair", *L'Actualité*, 2015. július 17.

<http://lactualite.com/politique/2015/07/17/entrevue-la-longue-route-de-thomas-mulcair/>.
<http://lactualite.com/politique/2015/07/17/entrevue-la-longue-route-de-thomas-mulcair/>.

Az NDP álláspontját Québecnek a kompenzáció és feltételek nélküli kilépési jogáról lásd Joan Bryden 2015. "NDP offers Quebec right to opt out of federally-funded programs," *Globe and Mail*, 2015. október 2. <http://www.theglobeandmail.com/news/politics/ndp-offers-quebec-right-to-opt-out-of-federally-funded-programs/article26637085/>.

⁶⁹ "General Election, October 19, 2015" *Elections Canada*, Hozzáférés: 2017. március 1. <http://www.elections.ca/content.aspx?section=ele&document=index&dir=pas/42ge&lang=e>

-

⁷⁰ Lamoureux, "Impasse historique," 225.

Robbins-Kanter J. *Pártpolitika és a francia-angol szakadék a kanadai szövetségi...* Oldal 28

⁷¹ Martine Tremblay. 2015. *La rébellion tranquille : Une histoire du Bloc québécois (1990-2011)* (Montréal: Québec Amérique), 118.

⁷² Ibid, 154.

A Bloc az első szövetségi választásokon a szavazatok 1993. nagyjából százalékát 50 szerezte meg Québecben, és a tartományi parlamenti helyek kétharmadát.⁷³ Blais et al. megállapítják, hogy a Bloc támogatottsága elsősorban a szuverenistákból, de a nem szuverenista nacionalistákból, a nagy pártokkal elégedetlen fiatal szavazókból és a gazdasági helyzetükben romló választókból is származott.⁷⁴

A későbbi választások eredményei azt mutatták, hogy a Blokk felemelkedése nem egy rövid ideig tartó tiltakozó szavazás eredménye volt. A párt tartós népszerűsége valójában azt jelezte, hogy a québeciek továbbra is elégedetlenek a szövetségi politikával, és hogy a québeciek olyan pártot kerestek, amellyel azonosulni tudtak a föderalista pártok között, ahol nem volt elegendő választási lehetőség. A Bloc sikere Lucien Bouchard és Gilles Duceppe pártvezetők népszerűségéből is eredt.⁷⁵ A párt a québeci szuverenitásról szóló sikeres "igen" szavazást követően szándékozott feloszlalni politikai formációjukat.⁷⁶

Ha a Blocnak soha nem volt célja, hogy a népszavazáson 1995-től is fennmaradjon, és a választók egyre inkább belefáradtak az alkotmányos vitákba, akkor miért támogatják a frankofón québeciek továbbra is tömegesen a pártot?

Úgy tűnik, hogy a Bloc sikeresen állította be azt a felfogást, hogy közvetlenül kötődnek a québeciek nyelvi és kulturális identitásához, mint az egyetlen hiteles lehetőség Québec érdekeinek előmozdítására. Ezt a stratégiát olyan szlogenek bizonyítják, mint a "Présent pour le Québec", "Parlons Québec", "Un parti propre au Québec" és "Hereusement ici c'est le Bloc".⁷⁷ Így Duceppe fenntartotta a Bloc relevanciáját egy olyan korszakban, amikor sok québeci belefáradt az alkotmányos vitákba.⁷⁸ Ez a stratégia magában foglalta a montreali francia nyelv védelmével kapcsolatos kérdések, valamint a Québec és az angol Kanada közötti kulturális tér hangsúlyozását is. Például a 2004-es szövetségi vezetők vitájában Duceppe híres módon azt mondta, hogy a québeciek nem alsóbbrendűek, nem felsőbbrendűek, hanem egyszerűen csak mások, mint a kanadaiak.⁷⁹ Vezetése alatt a Bloc továbbra is jól szerepelt az 1997 és a 2008-as választások közötti öt szövetségi választáson.

---

⁷³ André Blais, Neil Nevitte, Elisabeth Gidengil, Henry Brady és Richard Johnston. 1995. "L'élection fédérale de 1993: le comportement électoral des Québécois," *Revue québécoise de science politique* 27 (Spring 1995), 15-49.

⁷⁴ Ibid, 46.

⁷⁵ Tremblay, *La rébellion tranquille*, 586.

Bouchard vezette a Blokkot az 1995-ös szuverenitási népszavazáson. Széles körben úgy tekintettek rá, mint az "igen" kampány nagyobb támogatójára, mint Jacques Parizeau québeci miniszterelnökre. Mario Cardinal. 2005. *Point de Rupture: Québec/Kanada: Le référendum de (1995)* Montreal: Bayard).

⁷⁶ Tremblay, *La rébellion tranquille*, 118. Miután az 1995-ös népszavazáson a "nem" oldal győzött, Jacques Parizeau lemondott Québec miniszterelnöki tisztségéről, és helyére Lucien Bouchard-t nevezték ki. Így Duceppe maradt a megszűnni szándékozott párt élére.

⁷⁷ Az egyik ilyen szlogen magyarázatában a Bloc azt állította, hogy "'Présent! pour le Québec' - est lié au rôle du Bloc et à sa détermination à faire reconnaître la nation québécoise par des gestes concrets touchant la langue, la culture et l'identité." "Dévoilement du nouveau slogan du Bloc Québécois." *Bloc Québécois*. április 14, 2008. Hozzáférés március 20, 2017. <http://www.blocquebecois.org/2008/04/devoilement-du-nouveau-slogan-du-bloc-quebecois/>.

⁷⁸ Ahogy Nadeau és Bastien elmesélik, "a konzervatívok 2006-os felemelkedésével a Blokknak át kellett alakítania magát Québec hatalmának védelmezőjéből Harper konzervatív programjával szembeni bástyává, és hangsúlyozta a Harper értékeitől és a québeciektől való távolságtartást". Richard Nadeau és Frédéric Bastien. 2017. "Politikai kampányolás", in Alain G. Gagnon és Brian Tanguay szerk. *Canadian Parties in Transition*, 4th. kiadás (Toronto: University of Toronto Press), 364-387: 370. Working Paper 2017 - 01

⁷⁹ Gilles Duceppe. "2004-es kanadai szövetségi választási vita." *Youtube*. Hozzáférés: 2017. március 20.
<https://www.youtube.com/watch?v=xC7svVM2d9U>.

A kampány2011 során azonban a Blokk támogatottsága jelentősen csökkent. Belanger és Nadeau azzal érvel, hogy a québeci kampány dinamikája egy olyan lázadó pártnak kedvezett, amely képes volt leváltani a népszerűtlen Harper-konzervatívokat. A konzervatívok megsértették a québecieket a kulturális programok népszerűtlen csökkentésével, a külpolitikai döntésekkel, a szövetségi fegyvernyilvántartás megszüntetésével és az egynyelvű vezető közalkalmazottak kinevezésével.⁸⁰ A Bloc azonban nem tudja leváltani a konzervatívokat, mivel Québecen kívül nem indítanak jelöltek.⁸¹

Az NDP váratlan térnyerését megelőzendő, a Bloc a szuverenitás kérdésének hangsúlyozására változtatta stratégiáját.⁸² Ez a szuverenitásra való összpontosítás a québeci választók komoly félreértelmezését jelentette, mivel "a nacionalista vita egyáltalán nem volt hangsúlyos a választásokon2011".⁸³ Ez különösen igaz volt, mivel az NDP-nek előnyére vált egy szimpatikus, folyékonyan franciául beszélő vezető, aki a tartomány számos hagyományos aggodalmát beépítette a pártprogramjába. Ennek eredményeként a Bloc a québeci szavazatok 23,4 százalékára és mindössze négy mandátumra szorult vissza.⁸⁴

Így a Blokk léte és fennmaradása a frankofónok nyelvi és kulturális bizonytalansággal kapcsolatos elidegenedéséhez kötődik: a párt választási szerencséje függ mind e kérdések fontosságától, mind pedig attól, hogy más pártok képesek-e enyhíteni ezeket a sérelmeket. A konzervatívok és az NDP a 2000-es évek végén drasztikusan növelte erre való hajlandóságát és képességét, a liberálisok pedig újra életképes opcióként jelentek meg Québecben, különösen akkor, amikor a hagyományos bal-jobb politikai kérdések kiszorítják a nemzeti kérdést. Ráadásul, bár nyelviileg meghatározott különálló pártként jött létre, a Blocnak nehezebb út áll a sikerhez egy olyan korszakban, amikor mind a négy szövetségi pártnak van életképes támogatói bázisa Québecben, valamint a frankofón választói piacra hangolt pártvezetés.

IV. Nyelvi üzenet disszonancia

A többnyelvűségnek a pártpolitikára gyakorolt végső hatását a nyelvi üzenetek következetlenségének lehetősége jelenti. Milyen típusú eltérések vannak a különböző nyelvű kampányüzenetek között?

---

⁸⁰ Ezeket a cikkeket a legnagyobb québeci újságok, például a *Le Devoir* és a *La Presse* gyakran elítélték, lásd például Vincent Marissal. 2013. "Le Canada, un pas pire 'deal'" *La Presse*, Hozzáférés: 2017. március 1. <http://www.lapresse.ca/debats/chroniques/vincent-marissal/201301/22/01-4613667-le-canada-un-pas-pire-deal.php>.

⁸¹ Duceppe gyakran ismételte, hogy csak a Bloc áll Stephen Harper és a többségi kormány között. Belanger és Nadeau ismerteti a Bloc 2011-es pártprogramját: "Rögtön a dokumentum elején, a 10. oldalon van egy üres oldal, közepén egyetlen mondattal: "Au Québec, le seul parti capable de barrer la route aux Conservateurs, c'est le Bloc Québécois."". Lásd Belanger és Nadeau, "Capsized by the Orange Wave" (A narancsos hullám által felborítva), 119. Mégis, "a központi kérdés, amellyel a québeci választók fokozatosan szembesültek, nem egyszerűen az volt, hogy melyik párt képes megakadályozni a konzervatív többséget, hanem az, hogy melyik képes egyáltalán megakadályozni a konzervatív kormányt. A Bloc korlátozott lehetőségével ellentétben az NDP valóban arra aspirálhatott, hogy leváltsa... ezt a jobboldali kormányt, amelyet Gilles Duceppe és csapata annyira elítélt". *Ibid*, 111.

⁸² A Bloc soha nem tekintette az NDP-t valódi versenytársnak, a pártot kihagyta a teljes programjából, miközben a liberálisok és a konzervatívok elleni támadásokra összpontosított. Belanger és Nadeau, "Capsized by the Orange Wave", 119. Amikor az NDP a kampány közepén megugrott a közvélemény-kutatásokban, a Bloc stratégiát váltott azzal, hogy emlékeztette a québecieket arra, hogy az NDP föderalista párt. Duceppe azt állította, hogy a választásokat 2012-ben a Parti Québécois győzelme és egy harmadik szuverenitási népszavazás követi majd. Ez a stratégia "robbanásszerű szuverenitási tudósítást" eredményezett. Fournier et al., "Riding the Orange Wave" (A narancsos hullám meglovaglása), 872. Ahogy Fournier et al. kifejtik, "a Bloc üzenete hatékony lehetett a megrögzött szuverenisták körében a párt törzsszavazóinak megszerzésében, de az is lehet, hogy visszafelé sült el a nagyobb számú puha nacionalisták körében, akik gyakran azért támogatják a Blocot, hogy megvédjék Québec érdekeit a szövetségi szinten". *Ibid*.

⁸³ Belanger és Nadeau, "Capsized by the Orange Wave," 111.

⁸⁴ Ibid., 127. Duceppe a Bloc vezetőjeként tért vissza a szövetségi politikába, hogy megmérkőzzön a 2015-ös választásokon, és ismét elveszítse korábbi mandátumát az NDP-s Hélène Laverdière-rel szemben.

Meglepően kevés figyelmet fordítottak a nyelvi üzenet diszszonanciájára, amelyet Jonathan Pool említett eredetileg a többnyelvű kampányok lehetséges melléktermékeként. Pool nem nevezi ezt a hatást "üzenetdiszszonanciának", mégis elmagyarázza, hogy a nyelvi akadályok miatt a politikai pártok a választók különböző csoportjainak azt mondhatják, amit azok szerintük hallani akarnak, anélkül, hogy attól kellene tartaniuk, hogy más csoportok meghallják őket.⁸⁵ Pool a nyelvi üzenetdiszszonancia kontextusában mélyen megosztott társadalmakat képzel el, ahol az egymással szemben álló csoportok között nagyfokú a gyanakvás, és erősek a nyelvi korlátok. Pool szerint a többnyelvű kampányok lehetővé tehetik a kétnyelvű közvetítők számára a politikai üzenetek torzítását és manipulálását.⁸⁶ Modellje a különböző etnolingvisztikai csoportokat egymást kölcsönösen kizáró érdekekkel rendelkező csoportoknak tekinti, és nem veszi figyelembe a csoportok közötti keresztmetszeti hasadások lehetőségét.

Egy ilyen modell kevésbé alkalmazható az olyan országokra, mint Kanada, amelyeket békés csoportközi kapcsolatok, valamint a főbb nyelvi csoportok közötti érdektelenség és elkülönülés jellemez.⁸⁷ A kanadai eset mégis jelentős, mert azt sugallja, hogy a nyelvi üzenetek eltérései szélesebb körűek és következetesebbek lehetnek, mint azt eddig elismerték. Ian Brodie konzervatív stratégia szerint "a québeci politikai helyzet egyediségét az ország többi részéhez képest folyamatosan szem előtt kell tartani". (Ez) különböző követelésekre ösztönzött, és így különböző válaszokat tett szükségessé, de anélkül, hogy ellentmondásosak lennének, mert "az emberek az Ön kárára fogják Önt leszólni, ha az Ottawa folyó különböző oldalain különböző dolgokat mond."⁸⁸ Mégsem ismert, hogy mikor és milyen gyakran kerülnek napvilágra az üzenetek közötti különbségek. Ennek megfelelően több kutatásra van szükség arra vonatkozóan is, hogy milyen eltérések léteznek, és hogy ezeket a különbségeket nyilvánosságra hozzák-e.

A kanadai választási kampányok erősen regionalizáltak, és a québeci kampány a "legkülönlegesebb" az összes közül.⁸⁹ A politikai üzenetek teste szabása erősen ösztönöz, és minden angol nyelvű üzenetet át kell alakítani, hogy le lehessen fordítani a frankofón piacra. Emellett alacsony a figyelem, és nagyfokú a kölcsönös érdektelenség Québec és az angol Kanada között. Időnként egy szövetségi pártvezetőt azért kritizálnak, mert más-más dolgokat mond franciául és angolul. A 2015-ös szövetségi kampány során például az NDP vezetőjét, Thomas Mulcairt azzal vádolták, hogy az Energy East gázvezetékkel kapcsolatban eltérő álláspontot képviselt, amikor angol és francia közönség előtt beszélt.⁹⁰ Fontos, hogy míg a pártvezetők nyilatkozatai a médiában nagy figyelmet kaphatnak, a kanadai szövetségi választásokon 338 választókerületi szintű verseny is zajlik, amelyek sokkal kevesebb figyelmet kapnak. Ez a strukturális valóság Kanada hatalmas földrajzi kiterjedésének, regionalizmusának és az egyéni választási rendszernek a függvénye. A kanadai nyelvi üzenetdiszszonancia léte és lehetősége azt sugallja, hogy ez a koncepció jelentősebb lehet, mint azt korábban gondoltuk.

---

⁸⁵ Pool, "A többnyelvű választások problémája". 32.

⁸⁶ Ibid.

⁸⁷ Lásd Heller, "Felmelegített nyelvezet egy hideg éghajlaton"; Rachele Vessey. 2016. *Nyelv és a kanadai média: Representations, Ideologies, Policies* (London, Egyesült Királyság: Palgrave Macmillan).

⁸⁸ Ibid, 95.

⁸⁹ Számos tudós hangsúlyozta a kanadai választási kampányok regionalizált jellegét. Lásd például William Cross. 2002. "A régió növekvő jelentősége a kanadai választási kampányokban", in Lisa Young és Keith Archer szerk. *Regionalism and Party Politics in Canada* (Don Mills, Ontario: Oxford University Press), 116- 128; Elisabeth Gidengil. 2012. "The Diversity of the Canadian Political Marketplace", in Alex Marland, Thierry Giasson, and Jennifer Lees-Marshment eds., *Political Marketing in Canada* (Vancouver: UBC Press), 39-58.

Robbins-Kanter J. *Pártpolitika és a francia-angol szakadék a kanadai szövetségi....* Oldal 34

⁹⁰ Michel Auger. "Le double discours de Thomas Mulcair" *Radio Canada*. 2015. augusztus 12. Hozzáférés március 8,2017 .

Az üzenetek megfogalmazásában vagy tartalmában mutatkozó eltérések valóban elszámoltathatósági problémát jelezhetnek, ha a polgárok nincsenek tisztában az országszerte zajló kampányok alapjául szolgáló állításokkal. A többnyelvű politika azonban más és potenciálisan megosztóbb jelleget kölcsönözhet a retorikának, mint az egynyelvű kampányok esetében. Az egynyelvű választók találkozhatnak egy másik nyelven megfogalmazott üzenetekkel, ha egy nyilatkozat jelentős médiafigyelmet kap, a legtöbb kampányüzenet azonban lefordíthatatlanul marad, és a másik nyelvi csoport nem hallja meg. Ebben az összefüggésben a politikusok talán kevésbé fogják elkerülni a megosztó vagy elidegenítő elemeket, amelyeket egy másodlagos közönség is meghallhat. Ezért a nyelvpolitika választási dinamikája hatással lehet a csoportok közötti kapcsolatokra, az etnolingvisztikai kisebbségek befogadására, a politikai elszámoltathatóságra és a demokratikus élet szélesebb értelemben vett minőségére.

Következtetés

Ez az írás kifejtette, hogy a nyelvi különbségek milyen követelményeket támasztanak a politikai pártokkal szemben. Ezeket a követelményeket a háttérfeltételek alakítják, beleértve a nyelv politizálását és a nyelvi sokszínűség természetét. Jelentős eltérések mutatkoznak a pártok azon képességeiben, hogy hatékonyan reagáljanak a nyelvi sokszínűségekre. A kanadai szövetségi választásokból származó bizonyítékok alapján a tanulmány egy tipológiát mutatott be a többnyelvű pártpolitika négy lehetséges hatásával. Ezek a hatások közé tartozik a pártok kulturális hitelességének növelése, a nyelvi marginalizáció, a nyelvileg meghatározott pártok megjelenése és a nyelvi üzenet disszonanciája. További kutatásokra van szükség ahhoz, hogy meghatározzuk a disszonáns üzenetközvetítés terjedelmét a többnyelvű országokban, valamint a politikai folyamatokra gyakorolt hatásait.